Çevresel Örgütler ve Anlaşmalar

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- Çevre örgütleri yerel, ulusal, bölgesel ve küresel düzeyde çalışır. Uluslararası çevre politikalarına üç aşamada katılırlar: **karar alma süreçlerine katılım**, **anlaşmaların uygulanmasına katılım** ve devletlerin anlaşmalara **uyumunun izlenmesi**. Farkındalık ve kamuoyu oluşturma, projelere destek ve yöneticilere yol gösterme başlıca çalışmalarıdır.
- **Başlıca örgütler:** IUCN – Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (1948) · WWF – Doğal Hayatı Koruma Vakfı (1961) · Greenpeace (1971) · Yeryüzü Dostları (Friends of the Earth) · **UNEP** – BM Çevre Programı (1972) · **TEMA** Vakfı (Türkiye, 1992; erozyon ve çölleşmeyle mücadele).
- Çevre anlaşmaları, devletleri ortak hareket etmeye yönlendiren **hukuki araçlardır**. Çevre sorunlarının **sınır ötesi** etkileri ve ülkelerin karşılıklı bağımlılığı bu belgeleri zorunlu kılar; sayıları **Stockholm Konferansı**'ndan (1972) sonra hızla artmıştır.
- **Anlaşmalar: Ramsar** (1971, sulak alanlar) · **Stockholm** (1972, çevre sorunlarını küresel gündeme taşıyan ilk BM konferansı; UNEP kuruldu) · **CITES** (1973, yabani hayvan ve bitki türlerinin uluslararası ticareti) · **Rio** (1992, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi ve BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi imzaya açıldı) · **Kyoto** (1997, sera gazı azaltımı; 2005'te yürürlüğe girdi) · **Rotterdam** (1998, tehlikeli kimyasalların ticaretinde bilgilendirme ve onay) · **Paris** (2015, sıcaklık artışını sanayi öncesine göre 2 °C'nin altında, mümkünse 1,5 °C'de tutma).
- Doğal çevre üzerinde daha çok baskı oluşturan bazı devletlerin anlaşmalara taraf olmaması ya da çekilmesi, anlaşmaların **etkinliğini azaltır**.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Anlaşmaları konularıyla eşleştiriniz.

1. Ramsar 2. CITES 3. Kyoto Protokolü 4. Rotterdam

a) Sera gazı salınımlarının azaltılması

b) Tehlikeli kimyasalların uluslararası ticareti

c) Sulak alanların korunması

d) Yabani hayvan ve bitki türlerinin ticareti

2 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

( ) UNEP, Birleşmiş Milletlere bağlı bir çevre programıdır.

( ) Stockholm Konferansı çevre sorunlarını küresel gündeme taşıyan ilk büyük BM konferansıdır.

( ) Paris Anlaşması sulak alanların korunmasıyla ilgilidir.

( ) TEMA Vakfı erozyonla mücadele çalışmalarıyla bilinir.

( ) Çevre anlaşmaları devletleri ortak hareket etmeye yönlendiren hukuki araçlardır.

3 Zaman şeridinde soru işaretiyle gösterilen gelişmeyi ve bu gelişmenin en önemli kurumsal sonucunu yazınız.

4 Küresel sıcaklık artışını sanayi öncesi döneme göre 2 °C'nin altında tutmayı hedefleyen anlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ramsar Sözleşmesi
B) CITES
C) Rotterdam Sözleşmesi
D) Antarktika Antlaşması
E) Paris Anlaşması

5 Tabloda bazı çevre örgütlerinin kuruluş yılları ve çalışma alanları verilmiştir. Numaralı örgütlerin adlarını yazınız.

Örgüt	Kuruluş	Öne çıkan çalışma alanı
I	1948	Biyoçeşitlilik ve türlerin korunma durumu ("kırmızı liste")
II	1961	Tehlike altındaki türler ve yaşam alanları
III	1971	Barışçıl eylemlerle kamuoyu oluşturma (balina avcılığı, nükleer vb.)
IV	1972	BM'ye bağlı küresel çevre programı
V	1992	Türkiye'de erozyon ve çölleşmeyle mücadele, ağaçlandırma

6 Nesli tehlikedeki bir papağan türünün yasa dışı yollarla başka ülkelere satılmasını önlemeye yönelik uluslararası sözleşme hangisidir?

A) Ramsar B) CITES C) Kyoto D) Rotterdam E) Paris

7 Boşlukları doldurunuz.

a) Sulak alanların korunmasını amaçlayan sözleşme, imzalandığı şehrin adıyla ..... Sözleşmesi olarak bilinir.

b) 1997'de imzalanıp 2005'te yürürlüğe giren iklim anlaşması ..... Protokolü'dür.

c) Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi 1992'deki ..... Konferansı'nda imzaya açılmıştır.

8 Aşağıdakilerden hangisi çevre örgütlerinin faaliyetlerinden biri **değildir**?

A) Kamuoyu oluşturmak
B) Farkındalık kampanyaları yürütmek
C) Ülkelerin sınırlarını belirlemek
D) Çevre projelerini desteklemek
E) Devletlerin anlaşmalara uyumunu izlemek

9 Çevre anlaşmalarının önemini artıran temel neden aşağıdakilerden hangisidir?

A) Çevre sorunlarının sınır tanımayan etkilere sahip olması
B) Çevre sorunlarının yalnızca yerel olması
C) Ülkelerin birbirinden tamamen bağımsız olması
D) Çevre sorunlarının kendiliğinden çözülmesi
E) Anlaşmaların hiçbir yükümlülük getirmemesi

10 Türkiye'de ağaçlandırma, erozyonla mücadele ve arazinin yanlış kullanımını önleme çalışmalarıyla bilinen vakıf hangisidir?

A) WWF B) TEMA C) Greenpeace D) UNEP E) IUCN

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Aşağıdaki anlaşmalar imzalandıkları tarihe göre eskiden yeniye sıralanırsa **dördüncü** sırada hangisi yer alır?

• Paris Anlaşması • CITES • Kyoto Protokolü • Ramsar Sözleşmesi • Rotterdam Sözleşmesi

A) Ramsar Sözleşmesi
B) CITES
C) Kyoto Protokolü
D) Rotterdam Sözleşmesi
E) Paris Anlaşması

12 Kyoto Protokolü'nün imzalanmasıyla yürürlüğe girmesi arasında geçen süre aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

A) Anlaşmanın hiç uygulanmadığının
B) Protokolün yalnızca bir ülkeyi ilgilendirdiğinin
C) İklim değişikliğinin sona erdiğinin
D) Anlaşmanın yerel olduğunun
E) Uluslararası anlaşmaların yeterli sayıda ülkece onaylanmasının zaman alabildiğinin

13 Çevre örgütlerinin baskısıyla bazı ülkelerin kişisel bakım ürünlerindeki mikro plastik boncukları yasaklaması aşağıdakilerden hangisine örnektir?

A) Doğal afetlerin önlenmesine
B) Sınıraşan suların paylaşımına
C) Enerji güzergâhlarının değişmesine
D) Çevre örgütlerinin kamuoyu oluşturarak politikaları etkilemesine
E) Nüfus politikalarına

14 Mikro plastiklerin denizlerden başlayıp insan sofralarına kadar ulaştığı yolu **üç** aşamada yazınız ve bu sorunun neden uluslararası iş birliği gerektirdiğini açıklayınız.

15 Aşağıdakilerden hangisi bir çevre örgütünün devletlerin anlaşmalara **uyumunu izleme** işlevine örnektir?

A) Okulda fidan dikim etkinliği düzenlemesi
B) Bir türün yaşam alanını ziyaret etmesi
C) Çevre konulu belgesel çekmesi
D) Bağış kampanyası yapması
E) Ülkelerin sera gazı salınım raporlarını inceleyip hedeflerden sapmaları kamuoyuna duyurması

16 Rotterdam Sözleşmesi'ne göre tehlikeli bir kimyasalı ithal etmesi istenen ülkenin sahip olduğu temel hak aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kimyasalı denetimsiz kullanma
B) Kimyasalı ücretsiz alma
C) Kimyasalı başka ülkelere zorla gönderme
D) Önceden bilgilendirilip ithalatı kabul ya da reddetme
E) Kimyasal hakkında bilgi istememe

17 Ramsar Sözleşmesi'ne taraf olan bir ülkeden aşağıdakilerden hangisi **beklenmez**?

A) Sulak alanları bilinçli kullanması
B) Sulak alanları kurutarak tarım alanına dönüştürmesi
C) Uluslararası öneme sahip sulak alanlar belirlemesi
D) Göçmen kuşlar için komşu ülkelerle iş birliği yapması
E) Sulak alanları etkin biçimde yönetmesi

18 Bir çevre örgütü kurma imkânınız olsaydı hangi çevre sorununa yönelirdiniz? Örgütünüzün **karar alma**, **uygulama** ve **izleme** aşamalarında yapacağı birer çalışmayı yazınız.

19 Stockholm Konferansı'nın vurguladığı temel ilke aşağıdakilerden hangisidir?

A) Her insanın sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı olduğu
B) Doğal kaynakların sınırsız olduğu
C) Çevre sorunlarının yalnızca gelişmiş ülkeleri ilgilendirdiği
D) Sanayinin çevreden önemli olduğu
E) Çevrenin korunmasının yalnızca devletlerin işi olduğu

20 Paris Anlaşması'nı Kyoto Protokolü'nden ayıran temel özellik aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yalnızca sulak alanları kapsaması
B) Hiçbir ülkeye hedef getirmemesi
C) Gelişmekte olan ülkeler dâhil tüm tarafların kendi azaltım hedeflerini (ulusal katkı) belirlemesi
D) Sadece bir kıtadaki ülkeleri kapsaması
E) Sera gazlarını konu edinmemesi

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 Çevre anlaşmalarıyla ilgili
I. Taraf olan devletlerin davranışlarını düzenleyen hukuki araçlardır.
II. Büyük salınım yapan ülkelerin taraf olmaması anlaşmaların etkinliğini azaltır.
III. Anlaşmaların sayısı 1972 sonrasında azalmıştır.
yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

22 Bazı sanayileşmiş devletlerin iklim anlaşmalarına taraf olmamasının **en olası** gerekçesi aşağıdakilerden hangisidir?

A) İklim değişikliğinin bu ülkeleri hiç etkilememesi
B) Salınım sınırlamalarının ekonomik büyümeyi ve sanayi maliyetlerini olumsuz etkileyeceği kaygısı
C) Bu ülkelerin sanayisinin olmaması
D) Anlaşmaların yalnızca tarımla ilgili olması
E) Bu ülkelerin denize kıyısının bulunmaması

23 Uluslararası çevre anlaşmalarına daha fazla devletin taraf olması ve anlaşmalara uyulması için **üç** öneri yazınız.

24 Çevre sorunlarının çözümünde **ulusal** önlemlerin yetersiz kalmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ülkelerin çevre yasası çıkaramaması
B) Çevre sorunlarının yalnızca bir ülkede görülmesi
C) Uluslararası örgüt bulunmaması
D) Bireylerin çevreye etkisinin olmaması
E) Kirliliğin ve sera gazlarının sınır tanımaması

25 Aşağıdaki kuruluşlardan hangisi çevrenin korunması amacıyla kurulmuş bir kuruluş **değildir**?

A) OECD B) Yeryüzü Dostları C) IUCN D) UNEP E) WWF

26 Rio Konferansı'nın (1992) çevre politikalarına en önemli katkısı aşağıdakilerden hangisidir?

A) İlk millî parkın kurulması
B) UNEP'in kurulması
C) İklim değişikliği ve biyolojik çeşitlilik konularında küresel çerçeve sözleşmelerin imzaya açılması
D) Sulak alanlar sözleşmesinin imzalanması
E) Yabani türlerin ticaretinin serbest bırakılması

27 Aşağıda verilen ifadelerin ilişkili olduğu sözleşme ya da örgütü yazınız.
a) Çevre sorunlarını küresel ölçekte gündeme getiren ilk adımdır.
b) 2020 sonrası küresel iklim rejimini düzenler.
c) Uluslararası sulak alanların korunması için iş birliği sağlar.
d) BM'ye bağlı olarak sürdürülebilir bir çevre için çalışır.

28 Bir ülkenin CITES'e taraf olmasına rağmen sınır kapılarında yasa dışı yaban hayatı ticaretinin sürmesi aşağıdakilerden hangisini gösterir?

A) Anlaşmanın bu ülkede geçersiz olduğunu
B) Yaban hayatı ticaretinin serbest olduğunu
C) CITES'in bitkileri kapsamadığını
D) Anlaşmaların etkinliğinin ulusal denetim kapasitesine bağlı olduğunu
E) Türlerin nesil tehlikesinin olmadığını

29 Bir ülkedeki göllerin, komşu ülkelerin sanayi bölgelerinden rüzgârla taşınan kükürt ve azot oksitlerin yol açtığı asit yağmurlarıyla asitlenmesi aşağıdakilerden hangisini **en iyi** açıklar?

A) Hava kirliliğinin sınır ötesi etkisi nedeniyle bölgesel anlaşmaların gerekli olduğunu
B) Asit yağmurlarının yalnızca kaynağı olan ülkeyi etkilediğini
C) Göllerin asitlenmesinin doğal ve önlenemez olduğunu
D) Rüzgârın kirleticileri taşıyamadığını
E) Sanayinin çevreye etkisinin olmadığını

30 Aşağıdaki durumların hangisinde bir çevre anlaşmasının **sınır ötesi** etkisi en belirgindir?

A) Bir şehrin park alanını genişletmesi
B) Bir okulun geri dönüşüm kutusu koyması
C) Bir köyün çeşmesini onarması
D) Bir ailenin bahçesine ağaç dikmesi
E) Göçmen kuşların konakladığı sulak alanların farklı ülkelerce korunması

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**